

[Hjem \(https://filosofiiskolen.no\)](https://filosofiiskolen.no) » [Livssynshumanisme \(https://filosofiiskolen.no/livssynshumanisme/\)](https://filosofiiskolen.no/livssynshumanisme/) » Kategori: [Hva er livssynshumanisme? \(https://filosofiiskolen.no/liv-kategori/hva-er-livssynshumanisme/\)](https://filosofiiskolen.no/liv-kategori/hva-er-livssynshumanisme/) » [Vektleggingen av seremonier](#)

Vektleggingen av seremonier

FESTLIGE OG HØYTIDELIGE SEREMONIER er noe som beriker livet, og noe livssynshumanister vektlegger. Human-Etisk Forbund har etablert seremonier for navnefest, konfirmasjon, vigsel og gravferd som et sekulært alternativ til de vante, kirkelige seremonier. Dermed gjør forbundet sitt for å holde i hevd en eldgammel tradisjon med røtter i førkristen tid, som også har sin plass i vårt moderne samfunn.

Humanistisk konfirmasjon er blitt et godt etablert alternativ til den kirkelige. I 2018 har mer en 17 prosent av årskullet, over 11 000 ungdommer på landsbasis, valgt å konfirmere seg humanistisk. Bildet er fra en humanistisk konfirmasjons-seremoni i Oslo rådhus.

Husk å feire milepæler når du forbereder veien videre.

- Nelson Mandela

Livet skal ikke bare leves, det skal også feires.

- Osho

De dødes liv er anbragt i de levendes hukommelse.

- Cicero

Et dyptgripende menneskelig behov

Behovet for å feire eller markere større begivenheter, både i enkeltpersoners liv og for samfunnet, stikker dypt i oss mennesker. Det gir seg utslag i alle kulturer og livssyn. Særlig det som kan kalles overgangsriter, som markerer fødsel, innlemming i de voksnes rekke, vigsel og død, har trolig vært praktisert siden tidenes morgen.

At dette behovet er mer følelsmessig enn rasjonelt fundert, må ikke forlede sekulære humanister til å avskrive seremonier som noe irrasjonelt, og dermed som noe tant og fjas fornuftige, opplyste mennesker bør avstå fra. Da henfaller man til en énøyd rasjonalisme som ikke er særlig humanistisk. Vi mennesker har både fornuft og følelser, og følelsesstyrte behov er ikke alltid så ufornuftige som enkelte vil ha det til.

Å markere større festlige eller sørgelige begivenheter med en seremoni er noe de fleste vil si beriker livet – ja, at denslags hører menneskelivet til. I tråd med dette har livssynshumanister flest aldri avstått fra å arrangere seremonier.

Karakteristisk nok startet Human-Etisk Forbund-pionéren Kristian Horn med «borgerlig konfirmasjon» før han tok initiativ til å stifte forbundet. Og i forbundets

første tjue år var de årlige konfirmasjonsseremoniene – som i Oslo ble holdt i Rådhuset – samt konfirmantundervisningen i forkant, en av dets viktigste og mest arbeidskrevende aktiviteter.

Ikke bare et alternativ til kirkelige seremonier

I den kristne kultur er dåp, konfirmasjon, vigsel og begravelse nærmest selvsagte seremonier som få eller ingen i tidligere tider avsto fra, så fremt man levde lenge nok til å bli konfirmert og fant seg en livsledsager. Human-Etisk Forbund har utviklet sin sekulære variant av disse – kalt navnefest, konfirmasjon, bryllup og gravferd – og legger stor vekt på at dette skal være et landsomfattende tilbud.

Da tilbudet om «borgerlig konfirmasjon» ble lansert tidlig på 1950-tallet, bidro dette sterkt til å gjøre livssynshumanisme kjent i befolkningen. Den gangen gjaldt det ganske visst å etablere et konkret og tydelig alternativ til kirkelig konfirmasjon. Men også det grunnleggende menneskelige behovet for å markere visse livshendelser, som det å tas opp i de voksnes rekke, må tas med i betraktningen. Dette gir seremonier, også de livssynshumanistiske, en eksistensiell forankring som gjør dem til noe langt mer enn sekulære avarter av de kirkelige.

Vi må ha in mente at kristendommen verken oppfant dåp, konfirmasjon, vigsel eller gravferd, og derfor ikke har noen eksklusiv eiendomsrett til disse. Seremonier for disse livshendelser var for lengst etablert i de kulturer der kristendommen oppsto, samt i de nord-europeiske kulturer som i middelalderen ble kristnet, deriblant den norske. Kristendommen lagde kun sin egen variant. Livssynshumanister har nå gjort det samme.

(<https://filosofiiskolen.no/wp-content/uploads/2018/01/konffiolin.png>)

At et nytt familiemedlem og en ny verdensborger er kommet til, må avgjort feires. Jevnlige arrangeres derfor humanistiske navnefester som et sekulært alternativ til kirkelig dåp. Bildet er fra en navnefest i en av Oslo rådhus' mindre saler.

Humanistisk navnefest, konfirmasjon og vigsel

Human-Etisk Forbund har erstattet ordet «dåp» med «navnefest» fordi «dåp» er så pass religiøst ladet at det blir malplassert i en sekulær sammenheng. Her handler det jo ikke om å knytte noe bånd mellom barnet som bæres fram og en guddommelig makt. Og heller ikke om å innlemme barnet i noen menighet. Det holder lenge å glede seg i lag over at en håndfull nye verdensborgere er kommet til.

Ordet «konfirmasjon» har forbundet ikke valgt å erstatte med noe annet. Det er fordi «konfirmasjon» ikke lenger er ensbetydende med å bekrefte et dåpsløfte som ble gitt av ens foresatte da man var spedbarn. Det kan også bety å få hjelp og støtte når man står på terskelen til voksenlivet. Selv Den norske kirke har begynt å bruke ordet på denne måten. Og å forberede unge mennesker på voksenlivet er vel så mye et sekulært som et religiøst anliggende.

Også «vigselse» er et ord som kan brukes både religiøst og sekulært. Når to mennesker vies humanistisk, handler det ikke om å unngå å «leve i synd», slik kirken helt fram til de siste tiår kalte det, men om å stadfeste overfor hverandre, samt slekt og venner, at en selv og ens partner vil leve i et varig og forpliktende forhold. Dette gjelder enten partnerne er mann og kvinne, mann og mann, eller kvinne og kvinne. Forestillingen om at ekteskapet er forbeholdt mann og kvinne, er religiøst fundert og noe livssynshumanister tar avstand fra.

(<https://filosofiiskolen.no/wp-content/uploads/2018/01/brylluplesp.png>)

En humanistisk vigsel tar utgangspunkt i at to mennesker vil leve sammen i kjærlighet, likeverd og gjensidig respekt. Hvilket kjønn de to ektefellene har, blir da mindre vesentlig. (Foto: Studio Ekker)

Humanistisk gravferd

Døden er uunngåelig for alle som blir født, og et menneskes bortgang er en stor og alvorlig hendelse som fordrer en verdig markering. Særlig i forbindelse med et menneskes død melder det seg spørsmål av livssynsmessig art – som om det finnes et etterliv, og om hvert menneske har en sjel som på et eller annet vis lever videre etter døden. Da er det viktig at gravferdsseremonien reflekterer avdødes holdning til slike spørsmål.

Hadde avdøde ingen gudstro, og heller ingen tro på noe etterliv eller noen udødelig sjel, blir det upassende å gi ham eller henne en gravferd der slike forestillinger står sentralt. I et samfunn der gudstroen er stadig mindre utbredt, blir det desto viktigere å kunne tilby livssynshumanistisk gravferd på landsomfattende basis.

Dermed oppstår behovet for egnede lokaler. For det blir malplassert å ha humanistisk gravferd i et kirkerom med alle dets kristne symboler og illustrasjoner. Kapeller i moderne krematoriebygninger kan være et gangbart alternativ der slike symboler og illustrasjoner er mindre iøynefallende. Men i et samfunn der statskirken er under avvikling og livssynsmangfoldet øker, er den eneste gode løsningen på lengre sikt å etablere livssynsnøytrale seremonirom. Dette er da også noe Human-Etisk Forbund arbeider for.

Estetikens betydning

I enhver seremoni legges det vekt på at ting skal foregå på en bestemt måte, i en bestemt rekkefølge, og på et verdig og høytidelig vis. Det stilles også krav til de fysiske omgivelser, som bør være flotte og vakre, og ikke romme iøynefallende symboler eller annet som virker malplassert eller upassende. I tillegg forventes det at alle som deltar, har på seg finklær og eventuell annen pynt. Sist men ikke minst hører musikk og sang med, og kanskje også en prosesjon og dans.

Alt dette er estetiske faktorer som gjør seremonien til en opphøyd begivenhet som skiller seg ut fra hverdagslivets vante gang. Dermed blir den minneverdig, og fungerer som et veiskille som markerer et før og etter. En slik mentalt ordnende funksjon er også av estetisk art, og spiller en stor rolle i menneskelivet, selv om vi kanskje ikke er oss dette særlig bevisst.

Nettopp derfor er det så viktig å skape en fin og festlig ramme rundt seremonier som navnefest, konfirmasjon og vigsel. Mens det for en gravferd gjelder å gi den en vakker og høytidelig ramme. Uten noen slik estetisk ramme – som dermed ikke bare blir en ramme, men også en vesentlig del av seremoniens innhold og betydning – vil det hele oppleves som mangelfullt og utilfredsstillende.

Musikkens emosjonelle kraft

Knapt noen seremoni blir fullstendig uten musikk og sang. Noe av det som særpreger vår art, er en rytmesans som gjør oss i stand til å klappe og gå og danse i takt, og som helt siden steinalderen har fått mennesker til å lage rytme- og musikkinstrumenter. De naturfolk som fortsatt finnes, hengir seg gjerne til rytme, sang og dans i fellesskap. Dette styrker følelsen av samhörighet, og kan inngi kollektivt ekstatiske tilstander.

Uansett hvor mye musikk, sang og dans er blitt kultivert i historiens løp, er det fortsatt følelser og stemninger som uttrykkes. Disse kulturformer tar fortsatt sikte på å henhøre oss, på å inngi oss overskridende og av og til ekstatiske sinnsopplevelser. Musikk kan bevege oss mer enn det ord som regel klarer, og de fleste mennesker vil nok mene at livet ville vært vesentlig fattigere uten tonefølge.

Ikke minst ved seremonier må vi ha in mente at musikk ikke besitter ordenes kognitive egenskaper. De følelser og stemninger som musikk frembringer, er av en så allmennmenneskelig art at de ikke kan avgrenses til et spesifikt livssyn eller en ideologi. Musikk overskrider slike kognitive rammer, og dét er både dens styrke og begrensning.

Av den grunn kan ikke-troende meget vel like kirkemusikk. Da er det musikkstykkets emosjonelle kraft som virker inn, og ikke den religiøse teksten som måtte følge med. Musikk er en kroppslig og sanselig og høyst menneskelig kommunikasjonsform, uansett hvor himmelstrebende den av og til prøver å være.

(<https://filosofiiskolen.no/wp-content/uploads/2018/01/Musikk-abstrakt.jpg>).

Musikk - samt billedkunst og andre nonverbale kunstarter - appellerer mer til følelsene enn til intellektet, og blir dermed for abstrakte til å formidle noe bestemt ideologisk eller livssynsmessig budskap.

Har ordene forkynnende kraft?

Kristne mennesker med et liberalt sinnelag har litt spøkefullt spurt seg hvorfor djevelen skal ha all den gode musikken. Da sikter de først og fremst til pop og rock og annen sekulær musikk som fenger de fleste, og åpner for å innlemme dette i kirkelige sammenhenger. På tilsvarende vis kan livssynshumanister spørre seg hvorfor Gud skal ha all den vakre musikken. Spørsmålet er ikke minst relevant i forbindelse med humanistiske seremonier.

Tar man høyde for at det som oftest er musikkens bevegende kraft, og ikke de ledsagende ordene, som får folk til å ønske seg et bestemt musikkstykke, kan man her utvise stor romslighet. De tradisjonelle julesangene er for eksempel blitt gode eksempler på at religiøse ord og vendinger har mistet sin forkynnende kraft. Sekulært oppdradde barn blir neppe mer kristne av å synge at engler daler ned i skjul og alt annet rart som gamle julesangtekster rommer. Vel vil det ikke falle seg naturlig å avsynge slike julesanger i en humanistisk sammenheng. Like fullt vil en sang eller musikkittel med et og annet religiøst islett godt kunne innlemmes i en humanistisk seremoni.

Den avdøde settes i fokus

Dette spørsmålet er nok mest aktuelt ved humanistisk gravferd. Her er det blitt skapt et inntrykk av at det som sies, synges og spilles, ubønnhørlig renskes for alt som smaker av kristenmanns blod. Men slike retningslinjer finnes ikke. I en humanistisk gravferd er det den avdøde som settes i fokus. Og siden det her ikke er noe som obligatorisk skal forkynnes eller rituelt fremsies, blir det desto mer nærliggende å legge de kulturinnslag-ønsker avdøde måtte ha hatt, og dem de pårørende kommer med, til grunn.

Særlig hvis den avdøde hadde et langt og omskiftelig liv, der det å ikke ha noen gudstro ikke alltid var like vesentlig, kan de pårørende komme til å foreslå musikkstykker som avgjort ikke forbindes med sekulær humanisme. Og kanskje til og med en salme som avdøde var spesielt glad i. Dét vil være greit så fremt et slikt innslag settes i en helhetlig og gjennomtenkt sammenheng. Dette vil en rutinert humanistisk gravferdstaler fint make.

(<https://filosofiiskolen.no/wp-content/uploads/2018/01/remembrance.png>)

I en humanistisk gravferd er det den avdøde som settes i sentrum. Seremonien ledes av en gravferdstaler som holder minnetale over den avdøde, uten å skulle forkynne noe eller fremsi noe rituelt. (Foto: Nora Lie)

FORFATTER:
Morten Fastvold

